

ΓΙΑΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΑΡΩΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΗ

— Τα κράτη γεννιούνται, μεγαλώνουν και πεθαίνουν. Όπως ακριβώς και οι άνθρωποι. Και μερικά απ' αυτά τα κράτη που σβύνουν ξεχνιούνται δλωσ διόλου. Άλλα όμως αφήνουν σημάδια του περασμού τους. Η ιστορία είναι γεμάτη από παραδείγματα. Μά εμείς σαν Έλληνες που είμαστε πρέπει να διούμε το παράδειγμα της γιαγιάς μας της αρχαίας Ελλάδας. Άλλωστε είναι και το καλλίτερο που υπάρχει ως σήμερα. Κανένας δέν έχει να δείξη πιο καλό. Όλα τα έθνη του κόσμου απε τα παλιά τα χρόνια θαυμάζουνε τα μνημεία που αφήκανε οι αρχαίες Έλληνικές πολιτείες. Κι' όλα αυτά τα μνημεία μαζί τα όνειμάζουμε πολιτισμό. Αυτό λοιπόν είναι ο αρχαίος Έλληνικός Πολιτισμός. Και ενώ εκείνοι που τον εκάμανε πεθάνανε, αυτός ζή και θα ζή για πάντα στηλόνοντας ψηλά τη δόξα των αρχαίων Έλλήνων. Κάθε κράτος, λοιπόν, που άργά ή γρήγορα σύμφωνα με τα διδάγματα της ιστορίας, θα σόσει, πρέπει να προσπαθήσει να δημιουργήσε ένα δικό του πολιτισμό. Κ' έτσι δέ θα ξεχαστεί ποτέ. Αυτό, λοιπόν, πρέπει και εμείς οι σημερνοί Έλληνες να κάμουμε. Το ζήτημα όμως είναι πώς.

Το ύλιχο ύπάρχει. Το δείξανε οι τελευταίοι δυό πόλεμοι. Το Έλληνικό έθνος όπου και να βρίσκεται έχει μέσα του δυνάμεις. Δυνάμεις που το Κιλκίς και ή Κρέσσα μās δείχνουνε δλοφάνερα. Δυνάμεις που ή Έλληνική σημαία μās δείχνει πλέοντας τους ώκεανούς. Δυνάμεις που οι συνεισφορές για έθνικούς σκοπούς μās δείχνουνε άκόμα και στα πέρατα της Γής. Δυνάμεις που «ό Πόλεμος έν Πολέμω», ή «Ρέα» ή «Μπαγιαντέρα» κ.τ.λ, μās δείχνουνε κάθε μέρα. Δυνάμεις που ή «Φλογέρα του Βασιλιά», ο «Δωδεκάλογος του Γόφτου», ή «Αγνή», «Μαρτύρων και ήρώων αίμα» κ.τ.λ. ζωγραφίζουνε πιστά στο μεγάλο πίνακα της ζωής. Έχουμε λοιπόν, και ύλικές και ήθικές και πνευματικές δυνάμεις ως έθνος για να μπορούμε να κάμουμε ένα νέο πολιτισμό. Ένα πολιτισμό ξεχωριστό χωρίς να έχη μέσα του για καρδιά την απομίμηση. Δέ λέω πώς πρέπει να περιφρονήσωμε κάθε ξένο πολιτισμό. Όχι! Θέλω να πώ πως δέν πρέπει να τότε παίρνουμε σα μαϊμούδες γιατί εύδοκίμησε σ' άλλο έθνος.

Αυτό δέν είναι λόγος να μās κάνει να νομίζουμε, πώς θα μπορούσε να μās ώφελήσει. Ίσως εμείς σαν άλλο έθνος που είμαστε, διαφέρουμε πολύ από κείνο το έθνος. Κ' έτσι δέ θα μās πηγίνει όπως στο μεγάλο κεφάλι δέν πάει το μικρό καπέλλο και γίνεται γελοίο. Πρέπει λοιπόν πρώτα να ξετάζουμε τον εαυτό μας καλά. Να τότε μάθουμε και να δούμε τί μās χρειάζεται. Κ' έτσι κάνοντας δ,τι χρειάζεται για μās τους Έλληνες και όχι παίρνοντας δ,τι μόνο για τους Γερμανούς και τους Έγγλέζους είναι έφαρμόσιμο, θα πά-

με μπροστά. Έτσι θα κάνομε ξεχωριστό πολιτισμό, όπως άρμόζει σε κάθε έθνος.

* * *

— Ένα πράμα μόνο πρέπει να παρατηρήσω. Ένα πράμα πολύ σπουδαίο γιατί αυτό θάνα από τους πειδ μεγάλους συντελεστής του πολιτισμού μας του νέου. Αυτό είναι το ότι το παλιό το κράτος δέ θ' άποτελέσει ή πιο καλά δέν μπορεί ν' άποτελέσει τον πυρήνα του νέου αυτού πολιτισμού. Ούτε όμως και οι νέες έπαρχίες. Μ' αυτά που έχομε τώρα μπορούμε να έτοιμάζουμε πολλά καλά πράματα, μά ή μαγιά λείπει. Και ή μαγιά είναι ή Βοσπορίτισσα.

Ίσως εκείνος που διαβάζει τα πάρα-πάνω ρωτήσεις: Μά γιατί, μήπως εμείς δέν είμαστε ίκανοί; Γιατί περιφρονάς το κράτος αυτό έτσι; Μήπως αυτό δέν εΐτανε ή αρχή δλης αυτής της αναγέννησης;

Δέν πιστεύω ποτέ Έλληνας να περιφρονήσει αυτό που κάμε το μικρό αυτό κρατίδιο. Έγώ τουλάχιστο μ' αυτά που λέγω δέ θέλω να το περιφρονήσω. Διόλου. Άλλά ή θέση του είναι διάφορη από του άλλου έθνους. Στο μικρό αυτό κράτος ζή Έλληνισμός νέος. Ένα μέρος του έθνους που μόλις έχει προπαποδες. Βρ.σκότανε δέ σε τέτοιες συνθήκες που δέν εΐτανε δυνατό αυτό το μέρος του έθνους να κάμει μεγάλες προόδους δηλ. άφύσιες. Για ν' άναπτύξει ένα έθνος πολιτισμό δικό του πρέπει να περάσει πολύς καιρός. Πάρα πολλός. Ο Goethe γράφει στον Eckerman: Για να πουμε εμείς οι Γερμανοί πώς είμαστε πολιτισμένοι πρέπει να περάσουνε άκόμα 2 και 3 αιώνες.» Και έπέρασε ένας. Άς μαρτυρήσουνε τα έρείπια του Δουβαίνου αν ο Coethe είχε άδικο.

Με το λίγο, λοιπόν, καιρό που είχε το κράτος αυτό το μικρό εΐτανε άδύνατο να πολιτιστεί και να παρουσιάσει στον κόσμο ένα νέο πολιτισμό. Ένα πολιτισμό δικό του, ξεχωριστό. Γι' αυτό λέγω και πάρα πάνω πώς ή παλιά Ελλάδα δέν είχε τον καιρό και δέν μπορούσε να το κάμει. Ωστε δέν είναι περιφρόνηση, είναι μια άλήθεια που καθόλου δέν επηρεάζει το γόητρο της Παλιάς Ελλάδας. Άπλούστατα δέν είχε τη δύναμη την άπαιτούμενη. Όπως και το μικρό παιδί δέν έχει δύναμη να κουνήσει ένα βαρύ πράμα, χωρίς βέβαια να το περιφρονήσει κανένας γι' αυτό.

Τώρα άς έρθομε και στις νέες χώρες. Καμμά άπ' αυτές δέν έμεινε ποτέ ή τύχη ώστε να μπορεί να κάμει δικό της πολιτισμό. Ποτέ ή Κρήτη δέν ήσχασε για να μπορέσει να κάμει πρόσο στα γράμματα, στις καλές τέχνες κτλ. Ποτέ ο Ήπειρώτης δέν αιστάντηκε τον εαυτό του ελεύτερο. Πάντα από πάνω από το κεφάλι του κρεμότανε το σπαθί του άγριου Άρβανίτη. Όσο για τη Μακεδονία δλοι μας ξέρομε τι τράβηξε. Δέν πρέπει, λοιπόν, να περιμένομε πρόοδο μεγάλη στον πολιτισμό από τις νέες χώρες.

Δὲν εἶχανε τὴν εὐκαιρία νὰ προοδέψουν. Ὅχι, εἰ δὲν μπορούνε. Τὸ ὕλικό ὑπῆρχε μὰ ἡ εὐκαιρία δὲν ὑπῆρχε. Καὶ μέσα σὲ δυὸ χρόνια λευτεριάς τί μπορούνε νὰ κάνουνε, ἀφοῦ καθὼς λέει γιὰ τὴν ἡσυχὴ Γερμανία μὲ βλεῖς τίς εὐκαιρίες χρειάζονται αἰῶνες; Κ' οἱ νέες, λοιπόν, χώρες δὲν μπορούνε νὰ τότε κάμουνε τὸ νέο αὐτὸ πολιτισμό. Εἶναι καλὸ ὕλικό. Μπορεῖ κανένας νὰ παρομοιάσει τὴν τορινὴ Ἑλλάδα μὲ ἓνα λουλούδι ἀνοικτὸ πού περιμένει νὰ τραφεῖ καὶ νὰ πάρει μέσα του τὴ γύρη γιὰ νὰ κάμη τὸν καρπὸ. Ἐδῶ ἡ γύρη εἶναι ὁ ὑπόλοιπος ὑπόδουλος καὶ Ἑλληνισμὸς καὶ μάλιστα ἡ Πόλη.

* *

Ὁ ὑπόδουλος αὐτὸς Ἑλληνισμὸς βέβαια δὲν εἶναι ἔλος σὲ κατάστασιν νὰ γίνῃ γύρη. Ἡ Σμύρνη ὅμως καὶ ἡ Πόλη γιὰ νὰ μὴν πῶ ἄλλες πολιτείες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶναι ἀπαραίτητες. Αὐτὲς θάβαι ἡ γύρη καὶ πρὸ πάντων ἡ Πόλη πού μπορεῖ νὰ γεννήσῃ τὸ νέο αὐτὸ καρπὸ πού θὰ τὸνέ λένε Νεοελληνικὸ Πολιτισμὸ.

Ἡ Σμύρνη ἔχει ἐξίκετο Ἑλληνικὸ χαραχτήρα. Οἱ Τούρκοι τὴνε λένε Γκιαούρ—Ἰσμίρν. Καὶ οἱ Ἑλληνες πού ζοῦνε ἐκεῖ μέσα δὲν εἶναι 50—60 χρονῶ οἰκογένειες. Εἶναι 2, 3 καὶ 4 αἰῶνων οἰκογένειες πατριαρχικές. Καὶ εἶναι μὲν ὑπὸ τὸ ζυγὸ τοῦ Τούρκου, ἀλλὰ ὁ ἀριθμὸς τους ὁ μεγάλος τοῦς κράτησε καθαροῦς Ἑλληνες. Ἀπόδειξη πὼς κ' οἱ Τούρκοι μιλάνε Ἑλληνικά. Κ' εἶσι ἀναπτύχθηκε μιὰ Ἑλληνικὴ κοινωνία. Μιὰ κοινωνία πού κι ὁ παππούς κι ὁ προπάππος κι ὁ προπάππους τοῦ προπάππου των, γιὰ νὰ μὴν πῶ παραπάνου, γεννηθήκανε μέσα σ' αὐτὸ τὸν πολιτισμὸ. Πέρασανε αἰῶνες. Οἱ οἰκογένειες μένουνε ἀκέριες Ἑλληνικές, ἀκαθρεμμένες καὶ ποτισμένες μὲ τὸ γάλα ἐνός πολιτισμοῦ, γεννημένου στὴ σκλαβιά, καθαρὰ Ἑλληνικοῦ. Οἱ αἰῶνες πού χρειάζονται γιὰ νὰ μπορεῖ ὁ ἄθρωπος νὰ πεῖ πὼς εἶναι πολιτισμένος πέρασανε. Ὑστεροῦνε βέβαια κι αὐτοὶ μὰ ἔχι σὰν κ' ἐμᾶς.

Μὰ ἂν μπορεῖ κανένας νὰ πεῖ αὐτὰ γιὰ τὴ Σμύρνη τί μπορεῖ νὰ πεῖ γιὰ τὴν Πόλη; Τὴν Πόλη πού εἶτανε κ' εἶναι καὶ θάβαι πάντα Ἑλληνική. Καὶ τὰ βουνὰ τῆς. Κ' οἱ δρόμοι τῆς. Κ' οἱ πλατείες τῆς. Ὅλα μυρίζουνε Ἑλληνισμὸ. Ὅπου καὶ νὰ μπεις Ἑλληνες. Ὅπου καὶ νὰ πᾶς ἀκούς Ἑλληνικά. Ἡ Πόλη εἶναι Ἑλληνική. Αὐτὸ δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἀπόδειξη. Εἶναι ἀξίωμα. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι αὐτὸς ὁ Ἑλληνισμὸς τί Ἑλληνισμὸς εἶναι.

Ὅποιος ξέρει τὴν Πόλη. Ὅποιος ἔζησε λίγο ἐκεῖ καὶ ἀκόμα ὅποιος γνώρισε Πολίτες δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ὁμολογήσῃ πὼς ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Πόλης, εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὸν ὑπόλοιπο. Ἐγὼ δὲν εἶμαι Πολίτης. Μενάχα ἔζησα λίγα χρόνια στὴν Πόλη. Ἡ ζωὴ αὐτὴ τῶ λίγω χρόνω μὲ πείθει πὼς ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Πόλης εἶναι ὁ ἀνώτερος Ἑλληνισμὸς πού ὑπάρχει. Εἶναι

μὲ μιὰ λέξη ὁ πὸς πολιτισμένος Ἑλληνισμὸς πού ὑπάρχει ἢ καλύτερα ὁ πολιτισμένος Ἑλληνισμὸς πού ὑπάρχει. Ὁ πολιτισμὸς δὲν ἔχει φτιασμένα μόνο τὸν ἀριστοκράτη παρὰ καὶ τὸν μπακάλη τῆς γειτονιάς. Κι ὁ λουστρός ἀκόμα φαίνεται πὼς ζεῖ μέσα σὲ πολιτισμὸ. Καὶ τὰ γκαρσόνια κι ὁ μαγάθης καὶ ὁ ἀμαξᾶς κτλ. Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Πόλης εἶναι πολὺ πὸς πολιτισμένος ἀπὸ μᾶς, ἂν ἐπιτρέπεται νὰ ποῦμε πὼς ἐμεῖς. Ἐδῶ πέρα (γενικὰ ἔχι ἀτομικὰ) ἀποτελοῦμε ἓνα σύνολο πολιτισμένο. Καὶ καθὼς εἶπαμε παραπάνου σὲ 50 καὶ 60 χρόνια πολιτισμὸς δὲ μορφώνεται. Γι' αὐτὸ βέβαια κ' ἐμεῖς ἔδῶ πέρα βρισκόμαστε ὅπως ὅποτε δικαιολογημένοι. Ἐνῶ ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Πόλης εἶναι ἡ συνέχεια τῶ Φαναριωτῶ, γιὰ νὰ μὴν πῶ παραπάνου. Ἐπέρασανε πολλοὺς αἰῶνες. Πολλοὺς αἰῶνες γιὰ νὰ φτάξουνε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο τοῦ πολιτισμοῦ πού βρίσκονται. Ὁ ζυγὸς δὲν τοῦς εἶτανε ἐμπόδιο, ἂν ἐξαιρέσει κανένας τὴν πολιτικὴ. Ἀλλὰ μήπως δὲν ὑπάρξανε Ἑλληνες Μ. Βεζύρηδες, ὑπουργοί, διπλωμάτες κτλ. Καθὼς λοιπόν, εἶχανε πὸς πολλοὺς ἀπὸ τοῦς αἰῶνες τοῦ Goethe γιὰ ν' ἀναπτύξουνε πολιτισμὸ, τὸν ἀνάπτύξανε. Καὶ εἶναι Ἑλληνικός. Εἶναι βγαλμένος ἀπὸ τὰ σπλάχνα μιᾶς σειρᾶς μεγάλης γενεῶν Ἑλληνικῶν. Ἐχει καὶ πολλὰ ξένα. Μὰ εἶναι τὰ ξένα πού προσαρμόζονται στὸν Ἑλληνικὸ χαραχτήρα καὶ γι' αὐτὸ δὲ βλάπτουνε.

Ἐκεῖ λοιπὸν μπορούμε νὰ βροῦμε ἓνα πολιτισμὸ Ἑλληνικὸ πού μπορεῖ νὰ γίνῃ ἡ γύρη γιὰ νὰ μπεῖ στὸ λουλούδι πού ἔκχε τὸ 21 καὶ τὸ 1912—13 καὶ νὰ γεννηθεῖ ὁ καρπὸς πού τότε λένε Νεοελληνικὸ Πολιτισμὸ.

Ἡ Πόλη ἔχι μόνο μᾶς ἀνήκει ὡς κληρονομία ἐθνική μὰ καὶ μᾶς χρειάζεται γιὰ νὰ φτάξουμε στὸ σκοπὸ τοῦ νέου κράτους δηλ. τὸ Νεοελληνικὸ Πολιτισμὸ.

ΗΡΑΣ ΓΕΡΟΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΑΓΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γραμμὴ Πειραιῶς—Κυκλάδων

Γραμμὴ Πειραιῶς—Ἀλεξανδρείας

Τὸ μὲ διπλοῦς ἑλικας καὶ μηχανὰς ἀφθάστου ταχύτητος πολυτελείας καὶ ἀνέσεως θαλαμηγῶν ἀτμόπλοιοι «ΕΣΠΕΡΙΑ» ἀναχωρεῖ ἐκ Πειραιῶς (Παραλία Τρούμπας).

Ἐκείνην ΠΕΜΠΤΗΝ, ὄραν 10.30 μ. μ. διὰ Σῆρον,

Τήνον, Ἄνδρον καὶ Κόρθιον.

Ἐκαστὸν ΣΑΒΒΑΤΟΝ, ὄραν 3 μ. μ. δι' Ἀλεξάνδρειαν.

Διὰ περαιτέρω πληροφορίας ἀπευθυντέον :

Ἐν Ἀθήναις. Γραφεῖα Γεν. Διευθύνσεως, ὁδὸς Ἀπελλοῦ ἀριθ. 1 καὶ εἰς τὰ Πρακτορεῖα ταξειδίων κ. κ. Θωμᾶ Κοῦκ καὶ Γιού, Ἀδελφῶν Γιολύμαν καὶ Σ. Σωτιάδου, (πλατεία Συντάγματο.) καὶ Ἰωάν. Ρέντα (παρὰ τὸν ἡλεκτρικὸν σταθμὸν Ὀμολοίας).

Ἐν Πειραιεῖ. Γεν. Πρακτορεῖον, ὁδὸς Φίλωνος, 44, (ἔπισθεν Ἁγίας Τριάδος).

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Μ. Π. Σαλβάρων, ὁδὸς Ἀντωνιάδου, 1.

(Ἐκ τοῦ Πρακτορείου)